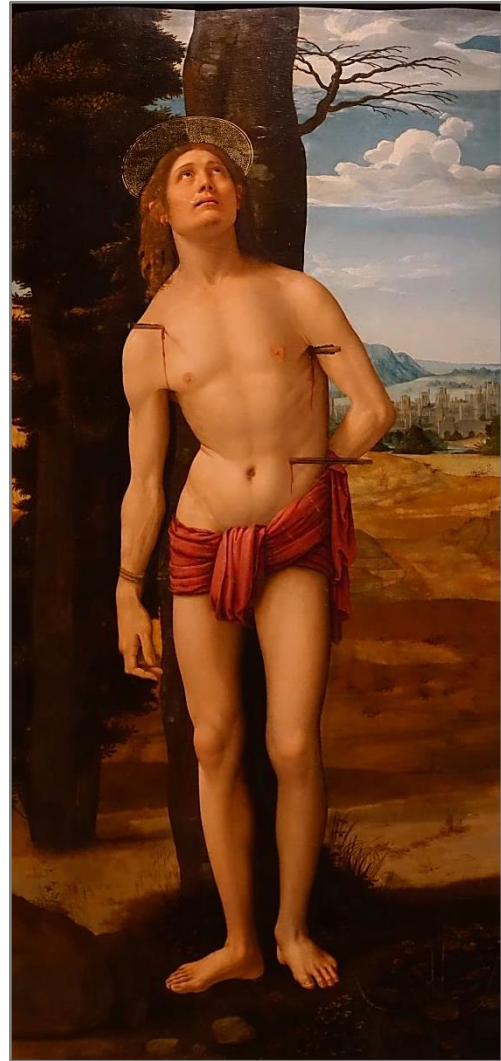

Sebastiaan van Rome

Sebastiaan zou in de derde eeuw na Christus geboren zijn in Milaan of Narbonne, Italië. Hij is daarom ook bekend als Sebastianus. De verhalen over zijn leven komen voornamelijk uit een *vita*, een levensbeschrijving van deze heilige, uit de vijfde eeuw. Hierin wordt verteld dat hij een Romeinse lijfwacht was die ter dood veroordeeld werd, omdat hij tot het christendom behoorde. Doordat hij opkwam voor zijn medechristenen en stief als martelaar voor zijn geloof, werd hij een populaire heilige.

De christelijke, Romeinse lijfwacht

Tijdens de regeerperiode van Romeinse keizer Diocletianus was Sebastiaan in dienst als lijfwacht. Deze keizer stond erom bekend dat hij het christendom verachtte en christenen ter dood veroordeelde. De ouders van Sebastiaan waren christenen en hijzelf had zich in het geheim ook bekeerd. De keizer kwam hier echter achter en de gevolgen waren groot. Sebastiaan werd aan een boom gebonden waarnaar hij werd beschoten met pijlen en voor dood werd achtergelaten. Meerdere pijlen hadden hem doorboord, maar de belangrijkste organen waren nog intact, waardoor hij deze gruwelijke marteling kon overleven. Zijn redder in nood was de heilige Irene, de weduwe van de heilige martelaar Castulus. Zij bond hem los en verzorgde hem tot hij weer gezond was. Eenmaal weer op de been begaf Sebastiaan zich naar van het keizerlijke paleis in Rome waar hij staand op de trappen openlijk kritiek gaf op de vervolging van christenen door de Romeinse keizer. Deze kritiek moest hij helaas met de dood bekopen. Hij werd op de trappen gearresteerd en werd geslagen met knuppels tot de dood erop volgde. Zijn lichaam werd vervolgens in het grootste riool van Rome gegooid, de Cloaca Maxima. Daar werd hij gevonden door de heilige Lucina Anicia van Rome. Zij zorgde ervoor dat hij begraven werd naast de heilige paus Fabianus in de catacomben aan de Via Appia. Dit was rond 288.

Sebastiaan in lendendoek vastgebonden aan boom, doorboord met drie pijlen

Afbeeldingen

Sebastiaan heeft de pijl uit zijn marteling als attribuut. Hij wordt meestal afgebeeld als een jonge man in lendendoek met pijlen in zijn lichaam, vastgebonden aan een boom of pilaar. Soms wordt hij ook afgebeeld met een gesel en een boog. In enkele

afbeeldingen heeft hij een Romeinse of middeleeuwse wapenuitrusting aan en een pijl in zijn hand. Sebastiaan is in twee Groningse kerken afgebeeld. In de Donatuskerk van Leermens is hij in het koor afgebeeld met de handen vastgebonden en doorboord met pijlen. In de kerk van Bierum is een gewelfschildering te vinden van hem met een pijl in zijn hand, een vorm die dus minder vaak voorkomt.

Patronages

Sebastiaan werd al vroeg een belangrijke pestheilige vanwege de pijlen waar hij vaak mee afgebeeld werd. Er werd geloofd dat de pest een straf van God was die door engelen met pijlen naar de mensen geschoten werd, zoals de Griekse god Apollo ook mensen strafte. In 680 brak de pest uit in Rome en het aanroepen van heiligen zou enorm geholpen hebben. Vanaf dat moment werd Sebastiaan enorm populair als pestheilige. De marteling met pijlen die hij onderging, vormt ook de basis voor zijn patronaat van voornamelijk handboogschutters die zich in gildes groepeerde ter bescherming van steden. Sebastiaan is ook een belangrijke beschermheilige van onder meer atleten, ijzerhandelaars, borstelmakers, tuiniers, lakensnijders, militairen, speldenmakers en rioolarbeiders. Ook werd hij een beschermheilige van homoseksuelen, omdat hij al in vroege afbeeldingen als bijna geheel naakte man te zien is. In de provincie Groningen was hij bij de stichting de patroonheilige van de kerk in Eenrum (samen met Fabianus), de Donatuskerk in Leermens (samen met Donatus en Fabianus) en waarschijnlijk ook van de Sebastiaankerk in Bierum.

Sebastiaan met pijl in de hand in de kerk van Bierum

Bronnen

- Jo Claes, Alfons Claes, Kathy Vincke, *Beschermheiligen van de Lage Landen*, Leuven: Uitgeverij Davidsfonds, 2006.
- James Hall, *Hall's Iconografisch Handboek: Onderwerpen, Symbolen en Motieven in de Beeldende Kunst*, Leiden: Primavera Press, 2011.
- Stijn van der Linden, *De Heiligen*, Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij Contact, 2002.
- Otto Derk Jan Roemeling, *Heiligen en Heren: Studies over het Parochiewezen in het Noorden van Nederland vóór 1600*, Leeuwarden: O.D.J. Roemening en de Fryske Academy, 2013.
- Bron afbeeldingen: Wikimedia Commons en Stichting Oude Groninger Kerken.

